

مبانی روش تحقیق در علوم پرستاری، پزشکی و انسانی

مؤلفین:

دکتر محمد مهدی محمدی

دکترای تخصصی پرستاری از دانشگاه علوم پزشکی تهران

دکتر رقیه پورصابری

عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور

دکتر علی اکبر ویسی (ایگانی)

دکترای تخصصی پرستاری، عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه

مدیثه منادی (زیارت)

دانشجوی دکترای تخصصی پرستاری دانشگاه علوم پزشکی ایران

فاطمه محمدی

کارشناس ارشد مشاوره، آموزش و پرورش ناحیه یک کرمانشاه

موسسه علمی انتشاراتی سنا

عنوان و نام پدیدآور	مبانی روش تحقیق در علوم پرستاری، پزشکی و انسانی/مؤلفین محمدمهدی محمدی...[و دیگران].
مشخصات نشر	تهران: انتشارات علمی سنا، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری	۱۹۶ ص: جدول.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۴۸۸-۴۱۱-۲
وضعیت فهرست نویسی	فیپا
یادداشت	مؤلفین محمدمهدی محمدی، رقیه پورصابری، علی اکبر ویسی رایگانی، حدیثه منادی زیارت، فاطمه محمدی.
یادداشت	کتابنامه: ص. [۱۹۵]-۱۹۶.
موضوع	تحقیق -- روش شناسی Research -- Methodology پزشکی -- تحقیق -- روش شناسی Medicine -- Research -- Methodology پرستاری -- تحقیق -- روش شناسی Nursing -- Research -- Methodology علوم انسانی -- تحقیق -- روش شناسی Humanities -- Research -- Methodology محمدی، محمدمهدی، ۱۳۷۱ مرداد -
شناسه افزوده	Q۱۸۰/۵۵
رده بندی کنگره	۰۰۱/۴۲
رده بندی دیویی	۸۸۶۵۲۸۹
شماره کتابشناسی ملی	فیپا
اطلاعات رکورد کتابشناسی	

نام کتاب	مؤسسه علمی انتشاراتی سنا
مؤلفین	مبانی روش تحقیق در علوم پرستاری، پزشکی و انسانی دکتر محمد مهدی محمدی - دکتر رقیه پورصابری - علی اکبر ویسی رایگانی حدیثه منادی زیارت - فاطمه محمدی
شابک	۹۷۸ - ۶۰۰ - ۴۸۸ - ۴۱۱ - ۲
نوبت چاپ	دوم - ۱۴۰۴
صفحه آرای	انتشارات علمی سنا
پست الکترونیک	elmisana@gmail.com
سایت انتشارات	sanabook.com
تیراژ	۱۰۰ نسخه
قیمت	برای مشاهده قیمت اسکن کنید.

فصل اول: مقدمه‌ای بر تحقیق علمی

۹	تعریف نظریه
۱۰	تعریف تحقیق
۱۰	تحقیق بنیادی
۱۰	تحقیق کاربردی
۱۱	ویژگی‌های تحقیق علمی

فصل دوم: مفاهیم اساسی

۱۲	انتخاب موضوع تحقیق
۱۳	منابع و مراجع برای انتخاب موضوع تحقیق
۱۵	بیان موضوع تحقیق

فصل سوم: سؤال و فرضیات پژوهش

۲۲	سوالات اولیه و ثانویه در پژوهش
۲۳	معیار FINER در طرح سوالات پژوهش
۲۴	معیار PICO در طرح سوالات پژوهش
۲۵	تقسیم بندی سوالات پژوهشی
۲۶	سؤال پژوهش در مطالعات کیفی
۲۹	سوالات و فرضیه‌های پژوهش در مطالعات کمی
۳۳	جمع بندی انواع فرضیات
۳۴	ویژگی‌های یک فرضیه‌ی خوب

فصل چهارم: رویکردهای پژوهش کمی و کیفی

۳۶	۱- تفاوت و تشابه در هدف و مأموریت
۳۷	۲- تفاوت و تشابه در ساختار طرح تحقیق
۳۸	۳- تفاوت‌های نمونه
۳۸	۴- تفاوت‌های روش یا روش‌های تحلیل
۳۸	۵- تفاوت‌های زمان‌بندی اجرا و برآورد بودجه
۳۸	۶- تفاوت و تشابه در جریان اجرا
۳۹	۷- تفاوت و تشابه در نتایج و کاربرد آن‌ها
۳۹	تحقیقات کمی و کیفی: مناقشه‌ای بی‌پایان

فصل پنجم: طرح مطالعات کمی

۴۰	تحقیق توصیفی
----	--------------

۴۱	مطالعات توصیفی ساده
۴۱	مطالعات توصیفی مقایسه‌ای
۴۱	مطالعات طولی
۴۲	مطالعات مقطعی
۴۵	طرح روندی
۴۵	گزارش‌های موردی و سری موردی
۴۹	پیمایش‌ها
۵۰	طرح همبستگی
۵۷	مطالعات تست مدل
۵۸	مطالعات همه گیرشناسی
۶۵	تحقیق علی یا پس از وقوع
۶۷	تحقیق تجربی
۷۸	تحقیق شبه آزمایشی (نیمه تجربی یا شبه تجربی)
۹۰	مرور نظامند (سیستماتیک)
۹۱	فرا تحلیل
۹۲	تحقیقات عملی
۹۴	تحقیق مشارکتی
۹۴	سطوح تحقیقات
	فصل ششم: طرح مطالعات کیفی
۹۷	تحقیقات فنومنولوژی (پدیدار شناسی)
۹۸	تحقیقات اتنوگرافی
۹۹	تحقیقات گراند تئوری
۱۰۱	تحقیق تاریخی
۱۰۴	مراحل انجام پژوهش کیفی استرن و نقد آن
۱۰۵	استحکام داده‌ها در پژوهش‌های کیفی
	فصل هفتم: روش‌های جمع‌آوری داده‌ها
۱۰۷	جمع‌آوری داده‌ها از طریق مشاهده
۱۱۰	جمع‌آوری داده‌ها از طریق مصاحبه
۱۱۲	جمع‌آوری داده‌ها از طریق پرسشنامه
۱۱۴	جمع‌آوری داده‌ها از طریق استفاده از کتابخانه
	فصل هشتم: روانسجی (اعتباریابی) ابزار
۱۱۶	روایی صوری

۱۱۷	روایی محتوا
۱۲۰	تعیین پایایی اولیه
۱۲۰	روایی سازه
۱۲۵	تعیین حداقل بار عاملی
۱۲۵	شناسایی پاسخ دهندگان بی تفاوت در تحلیل عاملی
۱۲۶	بررسی توزیع طبیعی و داده‌های پرت تک متغیره و چند متغیره پیش از تحلیل عاملی
۱۲۶	پایایی نهایی
۱۲۸	وزن دهی گویه‌ها
۱۲۹	نمره دهی ابزار

فصل نهم: انتخاب نمونه

۱۳۰	نمونه‌گیری چیست؟
۱۳۱	اصول نمونه‌گیری
۱۳۱	تعریف مفاهیم نمونه‌گیری
۱۳۲	جمعیت
۱۳۳	نمونه
۱۳۳	نمونه‌گیری و هدف آن
۱۳۴	روش‌های نمونه‌گیری
۱۵۲	مقایسه روش نمونه‌گیری طبقه بندی شده با نمونه‌گیری سهمیه‌ای
۱۵۲	مقایسه روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه بندی شده با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای
۱۵۳	مقایسه نمونه‌گیری طبقه بندی شده و نمونه‌گیری خوشه‌ای با نمونه‌گیری چندمرحله‌ای
۱۵۳	مقایسه نمونه‌گیری گلوله برفی (زنجیره‌ای) و نمونه‌گیری شجره‌ای
۱۵۳	از کدام روش نمونه‌گیری در تحقیق استفاده نماییم؟
۱۵۴	کدام نمونه‌گیری تصادفی برای تحقیق مناسب است؟
۱۵۵	کدام روش نمونه‌گیری غیر تصادفی برای تحقیق مناسب است؟

فصل دهم: عدم کنترل عوامل ناخواسته و کاهش روایی در تحقیقات تجربی

فصل یازدهم: اخلاق در پژوهش

۱۶۵	پیشینه تاریخی اخلاق در پژوهش
۱۶۶	بیانیه‌ها و معاهدات اخلاق در پژوهش
۱۶۷	مسائل کلیدی اخلاق در پژوهش
۱۷۰	شکل‌های عمده تخلفات علمی و انتشاراتی
۱۷۱	فابریکیشن و فالسیفیکیشن
۱۷۱	پلاجیاریسم

۱۷۲	انتشار چندگانه
۱۷۲	معیارهای نویسنده بودن (نویسنده کیست؟)
	فصل دوازدهم: طرز تهیه و نوشتن رساله یا پایان نامه تحصیلی
۱۷۵	اصول تنظیم و تدوین مطالب در پایان نامه
۱۷۶	صفحه عنوان یا روی جلد پایان نامه
۱۷۶	پیشگفتار، تشکر و قدردانی
۱۷۶	چکیده
۱۷۷	فهرست مطالب
۱۷۷	فهرست جدول ها و شکل ها
۱۷۷	فصل اول - مقدمه و بیان مسئله
۱۸۰	فصل دوم - سابقه موضوع تحقیق
۱۸۴	فصل سوم - روش انجام تحقیق
۱۸۵	فصل های چهارم: یافته ها
۱۸۵	فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری
۱۸۶	پیشنهادهای
۱۸۶	فهرست منابع
۱۸۸	اصول نوشتن مطالب در پایان نامه
	فصل سیزدهم: چگونگی ارزشیابی مقالات، گزارشات و رسالات تحقیقی
۱۹۰	عنوان گزارش یا رساله تحقیقی
۱۹۰	چگونگی بیان و شرح مسئله و موضوع تحقیق
۱۹۱	فرض یا فرض های تحقیق
۱۹۱	ویژگی های مفروض بر جامعه تحقیق
۱۹۱	محدودیت های موضوع تحقیق
۱۹۱	واژه ها و اصطلاحات مهم
۱۹۱	سابقه موضوع تحقیق
۱۹۲	روش تحقیق
۱۹۲	نمونه، روش نمونه گیری
۱۹۲	روش جمع آوری داده ها
۱۹۳	روش آماری و تحلیلی داده ها
۱۹۳	نتایج و جمع بندی آن ها
۱۹۳	گزارش تحقیق
۱۹۴	ابزارهای سنجش کیفیت مطالعات

فصل اول

مقدمه‌ای بر تحقیق علمی

تعریف نظریه

هدف تحقیق علمی چیزی جز ایجاد و انشاء نظریه و اصول آن (دانش نو)، یا بررسی صحت و درستی این دو (کشف حقیقت) نیست. بنابراین لازم است قبل از تعریف تحقیق، به تعریف نظریه بپردازیم: «نظریه مجموعه‌ای است از تعریف‌ها و پیشنهادهای دربارهٔ تعدادی متغیر به هم پیوسته، که همهٔ این تعریف‌ها و پیشنهادهای بعد منظم و مدونی از وقایع و پدیده‌هایی را که در اثر همبستگی‌ها و تداخل این متغیرها به وجود می‌آید، ارائه می‌دهد».

نظریه مجموعه‌ای از پیشنهادهای دربارهٔ «تعدادی» متغیر به هم پیوسته، تعریف و تعیین شده است. در این جزء از تعریف نظریه، منظور از متغیرهای به هم پیوسته، آن دسته از عواملی است که بر یکدیگر اثر می‌گذارند. برای درک بهتر مطلب می‌توان مثال ساده‌ی زیر را مطرح کرد: «اگر باران ببارد، هوا خنک می‌شود»، که در اینجا باریدن باران و خنک شدن هوا دو متغیر به هم پیوسته‌اند.

نظریه با مشخص کردن نوع به هم پیوستگی متغیرهای تعریف و تعیین شده، بعدی منظم و مدون از وقایع و پدیده‌هایی که توسط این متغیرها حاصل یا توصیف می‌شود، ارائه می‌دهد. در واقع نظریه، چگونگی وقوع وقایع و پدیده‌ها را توضیح می‌دهد. این توضیح، از راه شناسایی ارتباط متغیرها باهم و تشخیص نوع ارتباط صورت می‌گیرد. به این ترتیب، محقق قادر می‌شود که متغیرهای معینی را از طریق متغیرهای دیگر پیش‌بینی کند. برای مثال، نظریه‌ای در مورد موفقیت یا عدم موفقیت در مدرسه، ممکن است شامل متغیرهایی مانند هوش، استعداد کلامی، استعداد حسابی، هیجان، طبقه اجتماعی و انگیزه باشد. در اینجا پدیده یا واقعه‌ای که مورد پژوهش و بررسی می‌باشد، موفقیت یا شکست در مدرسه است، که می‌توان آن را از طریق بررسی روابط ویژه و خاص هریک از این شش متغیر یاد شده یا از طریق ترکیبی از آن‌ها توضیح داد یا حداقل تا اندازه‌ای پیش‌بینی کرد.

جدول ۱. معیار FINER برای طرح سوال پژوهشی

F عملی	❖ تعداد موضوعات کافی ❖ مهارت فنی کافی ❖ توانایی تأمین هزینه و داشتن زمان کافی ❖ قابل مدیریت از نظر دامنه
I جالب	❖ محقق، همتاها و جامعه علاقمند رسیدن به پاسخ می‌شوند.
N جدید	❖ یافته‌های قبلی را تصدیق یا تکذیب کرده یا بسط می‌دهد.
E اخلاقی	❖ مسئولیت بی چون و چرا نسبت به مطالعه ای که هیأت بررسی کننده تأیید خواهند نمود.
R مرتبط	❖ برای دانش علمی ❖ برای خط مشی سلامت و بالینی ❖ برای پژوهش آینده

F: feasible, I: interesting, N: novel, E: ethical, R: relevant

معیار PICO در طرح سوالات پژوهش

به‌طور کلی، با اینکه معیار FINER جنبه‌های مهم سؤال را برجسته می‌کند، فرمت مفیدی که بتوان از آن در طرح یک سؤال پژوهشی خاص استفاده نمود، فرمت PICO است (جدول ۲). اختصارات را بدین شکل در نظر بگیرید: جمعیت مورد نظر (P)، مداخله مورد مطالعه (I)، گروه مقایسه (C) (یا چیزی که مداخله با آن مقایسه می‌شود) و نتیجه (O). اغلب زمانبندی (T) به PICO اضافه می‌شود، به این معنی که "مطالعه در چه چارچوب زمانی انجام می‌گیرد؟".

رویکرد PICOT در طراحی سؤال پژوهشی، ساخت چارچوب مطالعه و در نتیجه، در ارائه پروتکل مفید است. هرچه جمعیت مورد نظر و معیار ورود و خروج به مطالعه دقیق تر تعریف شده باشند، تفسیرپذیری، قابلیت به‌کارگیری و قابلیت تعمیم‌دهی یافته‌های پژوهش نیز بیشتر خواهد بود. جمعیت محدود مورد مطالعه (معیار خروج از مطالعه) می‌تواند خطا را محدود نموده و اعتبار درونی مطالعه را افزایش دهد؛ با این وجود، این رویکرد، اعتبار خارجی مطالعه و به تبع آن، قابلیت تعمیم‌دهی یافته‌ها به محیط بالینی و عملی را محدود خواهد نمود. از سوی دیگر، معیار ورود به مطالعه در صورتی که اختصاصی و دقیق طراحی نشده باشد، باوجود آن که اعتبار خارجی را چندان به چالش نمی‌کشد، ممکن است خطا را افزایش داده و اعتبار درونی مطالعه را کاهش دهد.

می‌توان از پژوهش‌های مقطعی برای محاسبه OR استفاده کرد. مثلاً اگر بخواهیم رابطه بین جنسیت و وضعیت HIV را درک کنیم می‌توانیم یک جدول ۲ در ۲ را برای پژوهش مقطعی تهیه کنیم (جدول ۳).

جدول ۱. داده‌های مثالی برای محاسبه OR در پژوهش مقطعی

	HIV مثبت	HIV منفی	کل
مردان	۵۰	۱۵۰	۲۰۰
زنان	۱۰	۹۰	۱۰۰
کل	۶۰	۲۴۰	۳۰۰

شیوع برابر است با AD/BC یا $50/90$ ؛ بنابراین OR برابر با ۳ می‌باشد. تفسیر OR آن است که شانس ابتلای مردان به HIV در قیاس با زنان بالاتر است. از آنجا که OR بزرگتر از ۱ است، احتمال وقوع پیامد در افراد قرار گرفته در معرض مواجهه (مردان) در قیاس با کسانی که در معرض مواجهه قرار نگرفته‌اند (زنان) بیشتر است.

خلاصه نقاط قوت یک پژوهش مقطعی

۱. معمولاً می‌توان پژوهش‌های مقطعی را به خصوص در قیاس با تحقیقات هم‌گروهی (آینده‌نگر) به صورت سریع تر و ارزان تر انجام داد.
۲. این تحقیقات پیش از برنامه‌ریزی یک پژوهش هم‌گروهی یا به صورت بیس لاین^۱ در این پژوهش‌ها به کار گرفته می‌شوند. مطالعات مقطعی به ما اطلاعاتی را درباره شیوع پیامد و مواجهه می‌دهند، این قبیل اطلاعات برای طراحی تحقیق هم‌گروهی مفید هستند.
۳. مطالعات مقطعی می‌توانند به منظور برنامه‌ریزی، نظارت و ارزشیابی برنامه‌های سلامت عمومی مفید باشند؛ به عنوان مثال، برنامه ملی ایدز^۲، هر ساله پیمایش‌های نظارتی مقطعی را در گروه‌های پر ریسک مادران پیش از زایمان انجام می‌دهد، تا بر شیوع HIV در این گروه‌ها نظارت داشته باشد.

خلاصه محدودیت‌های یک پژوهش مقطعی

۱. از آنجا که پژوهش مقطعی یک سنجش یک‌باره از مواجهه و پیامد محسوب می‌شود، پس استنباط روابط علی بر مبنای تحلیل مقطعی دشوار است.
۲. این تحقیقات، مستعد بروز سوگیری‌های معینی هستند؛ مثلاً می‌خواهیم رابطه بین رژیم غذایی، ورزش و چاقی یا اضافه وزن را بررسی نماییم. یک پژوهش مقطعی را انجام می‌دهیم و ۲۵۰ فرد را در تحقیق وارد می‌کنیم. ما در پیمایش مقطعی، عادت‌های رژیم غذایی، عادت‌های ورزشی و شاخص توده بدن را در یک نقطه زمانی اندازه می‌گیریم. با این حال افرادی که اضافه وزن دارند یا چاق هستند، شاید به تازگی

1 Baseline

2 National AIDS Programme

مختلفی از متغیر یا عامل تجربی در چند گروه مورد مطالعه قرار بگیرد، نظیر «بررسی اثر داروی ویژه‌ای که در پایین آوردن درجه حرارت بدن مؤثر است».

متغیرهای مستقل^۱ و وابسته^۲

به‌طور کلی، در ارتباط با مطالعات تجربی، متغیرها آن شرایط یا خصوصیات هستند که آزمایشگر آن‌ها را دست‌کاری، کنترل یا مشاهده می‌کند. متغیرهای مستقل آن دسته از شرایط یا خصوصیات‌اند که آزمایشگر در کاوش تحقیقی خود آن‌ها را دستکاری و کنترل می‌کند، تا رابطه علی آن‌ها را با متغیر دیگری در موقعیتی ویژه، مشاهده و بررسی نماید. متغیرهای وابسته، شرایط یا ویژگی‌هایی است که همچنان که پژوهشگر متغیر مستقل را در فعالیتهای حوزه تحقیق وارد یا خارج می‌کند و یا آن را تغییر می‌دهد، متغیرهای وابسته نیز ظاهر یا محو می‌شود و یا تغییر می‌کند.

در مطالعات و تحقیقات علوم انسانی، متغیر مستقل ممکن است روش ویژه‌ای از آموزش، نوعی از مواد آموزشی یا یک پاداش و تشویق باشد، در حالی که متغیر وابسته نمرهٔ آزمون یا امتحان، تعداد اشتباهات و میزان سرعت در اجرای یک فعالیت است. به عبارت کلی‌تر، در بررسی‌های تربیتی میزان تغییراتی که در توانایی شاگردان در اثر نفوذ متغیرهای مستقل به وجود می‌آید، متغیرهای وابسته خوانده می‌شود. در مطالعات و تحقیقات علوم پزشکی، متغیر مستقل ممکن است یک مداخله پزشکی خاص (یک روش درمانی خاص، دارو، ماساژ، یک روش جراحی و...) باشد و متغیر وابسته، تغییری است که تاثیر مداخله (متغیر مستقل) بر آن سنجیده می‌شود؛ به عنوان مثال تاثیر ماساژ (متغیر مستقل) بر شدت درد (متغیر وابسته) بیماران مبتلا به آرتروز.

متغیرهای نامربوط یا ناخواسته^۳

متغیرهای نامربوط یا ناخواسته، به آن دست از متغیرهایی اطلاق می‌شود که غیر از متغیرهای مستقل و وابسته‌اند و محقق از کنترل آن‌ها عاجز است و گاهی اثر آن‌ها بر متغیرهای وابسته تا آن اندازه است که نتایج تحقیق را بی‌اعتبار می‌سازد. از آن‌جا که در تحقیقات تجربی، اساس کار بر کنترل شدید این نوع متغیرهاست، در زیر روش‌هایی که برای حذف کردن یا به حداقل رساندن اثر این نوع متغیرها مفید است، می‌آید.

روش‌های معمول برای کنترل متغیرهای نامربوط یا ناخواسته

۱ - حذف کامل متغیر نامربوط از محیط تجربی: در این روش، محقق متغیر ناخواسته را از موقعیت تجربی کاملاً حذف می‌کند، مانند: استفاده از دیوارهای شیشه‌ای یک طرفه در موقعی که امکان دارد مشاهده کننده عامل حواس پرتی برای گروه‌های تجربی یا شاهد باشد، یا حذف متغیر جنیست از طریق انتخاب نمونه‌های تجربی از یک جنس و مانند آن‌ها.

1 Independent variables

2 Dependent variables

3 Extraneous or unwanted variables

جدول ۱. مقایسه مکاتب گراند تئوری

مکتب استراوسی	مکتب گلابزری
یک ایده ی اولیه در خصوص اینکه از کجا و با چه چهارچوبی کار تحقیق را شروع کنیم در خصوص آن وجود دارد	این مکتب به خالی بودن ذهن در ابتدای شروع اعتقاد اساسی دارد.
مبتنی بر سوالات ساختارمند است	مبتنی بر سوالات خنثی است
فرآیند اجتماعی پایه یا BSP لزوماً لازم نیست که شکل بگیرد.	فرآیند اجتماعی پایه یا BSP لزوماً لازم نیست که شکل بگیرد و گزارش شود.
پژوهشگر اکتیو است.	پژوهشگر پسو است.

نکته حائز اهمیت این است که بدانیم چه زمانی از تحقیقات فنومنولوژی استفاده کنیم و چه زمانی استفاده ی ما از تحقیقات گراند تئوری خواهد بود، پاسخ به این پرسش به سوال پژوهش ما بستگی دارد و در واقع سوال پژوهش ما است که تعیین می کند که طرح پژوهشی ما از چه نوعی باشد. در فنومنولوژی سوالاتی که مطرح می شود شامل موارد زیر است:

۱- تجربه ی شما مثل چیست؟

"می تونی بهم بگی که کار کردن توی خیابان به عنوان یک نوجوان کار برای تو مثل چیه؟"، "می تونی بهم بگی که مادر شدن برای تو مثل چیه؟"

به عبارت دیگر می خواهیم بدانیم که تجربه فرد برای او شبیه به چیست. مثلاً فردی ممکن است مطرح کند که تجربه ی تحت همودیلایز بودن برای من شبیه به پاندول ساعتی بود که روزهای خوش و روزهای سخت آن متناوب و در نوسان بود. فرد دیگر ممکن است تجربه مادر شدنش را این گونه توصیف کند او تجربه خود را شبیه به قدم برداشتن بر روی آسمان می داند.

۲- این تجربه برای تو چه حسی داشت؟

"احساست از مادر شدن چیه؟"

"چه احساسی داری از این که مادر شدی؟"

در خصوص مطالعات گراند تئوری وقتی که از واژه "چگونه است؟" استفاده می کنیم، وارد این طرح مطالعاتی شده ایم. وقتی که ما از طرح گراند تئوری بهره می بریم از "چگونگی" سوال می پرسیم و "فرایند" را می خواهیم بیرون بکشیم. به عنوان مثال سوالاتی چون "چطور اتفاق افتاد؟"، "چگونه اتفاق افتاد؟" مطرح خواهند شد. از آن جایی که در این تحقیقات، فرآیند، مد نظر ما می باشد، "توالی ها" را هم باید مد نظر قرار دهیم؛ یعنی باید مد نظر قرار دهیم که در ادامه چه اتفاقی افتاده است؛ بدین

باید متذکر شد که در اغلب موارد و در صورت امکان، محقق می تواند با توجه به موضوع و دامنه تحقیق خود از منابعی که به زبان های دیگر غیر از زبان مادری او نوشته شده است، استفاده کند و بدین وسیله، تحقیق خود را غنی تر نماید.

نوشتن بررسی متون در پروپوزال و یا پایان نامه، از جمله موضوعات بسیار پر اهمیت است. متون شامل مقالات چاپی و الکترونیکی هستند که با موضوع مورد علاقه ی محقق ارتباط دارند. در بررسی متون، هر مقاله در قالب یه پاراگراف به شکل خلاصه وار در پروپوزال نوشته می شود.

علل نوشتن قسمت بررسی متون در پروپوزال و یا پایان نامه چیست؟

- ❖ محقق با نوشتن بررسی متون نشان می دهد که چقدر در زمینه مورد نظر از تسلط برخوردار است.
- ❖ بررسی متون مطالعات، ایده های پژوهشی را شکل می دهند.
- ❖ ما را در طراحی و روش کار یاری می کنند (مثال: متون می توانند ابزار جمع آوری اطلاعات (پرسشنامه)، روش نمونه گیری، گروه هدف، مداخله ... را به ما معرفی کنند)
- ❖ بررسی متون در نوشتن بیان مسئله ما را یاری می کند.
- ❖ بررسی متون در آینده ما را در نوشتن بحث مقاله یاری می کند.
- ❖ بررسی متون نشان می دهد که پژوهشگران تاکنون چه پژوهش هایی در مورد موضوع مورد نظر ما انجام داده اند.

معیار انتخاب مقالات مورد بررسی در قسمت "بررسی متون" شامل موارد زیر است:

- ❖ مرتبط بودن با موضوع تحقیق
- ❖ معتبر بودن
- ❖ قدیمی نبودن

چند نکته

- ❖ هر بررسی متون باید در یک پاراگراف نوشته شود.
- ❖ مقالات مورد استفاده در بررسی متون، باید در ۵ سال اخیر به چاپ رسیده باشند.
- ❖ اسامی افراد لاتین به شکل فارسی نوشته شود و سپس نام لاتین زیر نویس شود (این نکته در مورد تمام قسمت های پروپوزال صدق می کند؛ از جمله بیان مسئله و..)

مواردی که در نوشتن بررسی متون باید مورد اشاره قرار گیرند:

- ❖ نام خانوادگی نویسنده (گان)
- ❖ سال انجام مطالعه
- ❖ عنوان مطالعه
- ❖ روش مطالعه
- ❖ هدف
- ❖ روش نمونه گیری

- ۳- آیا گزارش تحقیق اصولاً دارای سازمان منطقی و عقلانی است؟
- ۴- آیا به طور کلی گزارش تحقیق تصویری بدون غرض ورزی و بی طرفانه از نگرش علمی و عقلانی را از موضوع مورد بررسی ارائه می دهد؟

ابزارهای سنجش کیفیت مطالعات

امروزه، در راستای تعیین و سنجش کیفیت مطالعات، متناسب با نوع مطالعه، ابزارهایی طراحی شده است که مبتنی بر معیارهای موجود در این ابزارها، می توان علاوه بر کیفیت سنجی مطالعات، به ارتقای کیفیت مطالعات در حال اجرا نیز پرداخت. این ابزارها، همچنین می توانند در قسمت کیفیت سنجی مقالاتی که وارد یک مطالعه ی مرور نظامند می شوند، نیز مورد کاربرد قرار گیرند (جدول ۲۲).

جدول ۱. ابزارهای کیفیت سنجی مطالعات مطابق با طرح مطالعه

ردیف	نام ابزار	طرح مطالعاتی که ابزار برای سنجش کیفیت آنها به کار گرفته می شوند
۱	JB I	تمام انواع مطالعات
۲	STROBE	مطالعات مشاهده ای
۳	CONSORT	مطالعات مداخله ای
۴	Jadad	مطالعات مداخله ای
۵	PRISMA	مطالعات مرور نظام مند و متاآنالیز
۶	MOOSE	مطالعات مرور نظام مند و متاآنالیز
۷	Risk of Bias Assessment	سنجش کیفیت و اعتبار درونی مطالعات
۸	GRADE	سنجش کیفیت، قدرت شواهد و اعتبار درونی مطالعات
۹	COSMIN	مطالعات ابزارسازی